

שיחות הר"ן – אות נה1 שיחות הר"ן – אות נה

פעם אחת דבר מענין טוב העולם הבא מה שיכולין לזכות על ידי עבודת ה באמת ענה ואמר: מכרחין לומר ולקרנותו בשם "טוב" כי אי אפשר לקרותו בשם אחר להודיע לבני אדם, אבל באמת אפלו שם "טוב" אין שניד לומר על זה, פלומר: שהוא אפלו למעלה למעלה מטוב, אך אי אפשר להודיע יותר לבני אדם כי אם פשמכנין אותו בשם "טוב" אבל באמת וכו' "עין לא ראתה" וכו'.

2 מסכת קידושין דף לט:

שכר מצוה בהאי עלמא ליכא

3 מכתב מאליהו – "שכר מצוה בעולם הזה", חלק א, עמ' 4 (ר' אליהו אליעזר דסלר זצ"ל)

אמרו ז"ל (אבות פ"ד י"ז), "יפה שעה אחת של קורת רוח בעוה"ב מכל חיי העוה"ז." גם דבר זה צריך ביאור והתבוננות. חפצי לגלות בזה, מה שזכיתי לשמוע מהו"כ אדמו"ר מוהרצ"ה ברוידא זצ"ל. הוא פירש כי ענין כל חיי עוה"ז הוא, אם נקבץ אל תוך רגע אחת את כל שעות וגם רגעים של אושר ונחת שיש לאדם במשך כל ימי חייו, ונצרף לזה את כל האושר והנחת שיש לכל חבריו ומיודעיו בכל ימי חייהם וגם את זה נכניס אל אותה הרגע וניתן הכל לאדם אחד, האם אפשר לשער את מדריגת האושר אשר ירגיש האדם התוא ברגע ההוא? אכן זאת ועוד אחרת, כי נצרף אל תוך הרגע ההוא וניתן לאדם הזה את כל האושר והנחת שיש לאנשי כל העיר במשך כל ימי חייהם, ועוד יותר מזה כי נצרף עוד את כל האושר של כל דרי עיירות שבכל המדינה ובכל מדינה ומדינה, היינו כל הטוב שבעולם במשך דור שלם, והכל נצרף אל תוך רגע אחת וניתן לאדם אחד, מ"מ עדיין אין זה "כל חיי העוה"ז" אבל כל חיי העוה"ז הוא, אם נצרף את כל האושר, שבכל הדורות מראשית הבריאה עד סוף כל הדורות, והכל ממש כל טוב העוה"ז בלי שום יוצא מן הכלל, הכל ינתן לאדם אחד וברגע אחת ממש, א"כ הלא אין לך אושר יתר על זה כלל, ואף על פי כן, קורת רוח בעוה"ב גדול הימנו. וביאור

4 ויקרא (בחקותי) – פרק כו, פסוק יב

והתהלכתי בתוכם וְהִייתִי לָכֶם לְאֱלֹקִים וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי לְעָם:

5 רש"י (שם)

והתהלכתי בתוכם - אטייל עמכם בגן עדן כאחד מכם, ולא תהיו מזדעזעים ממני. יכול לא תיראו ממני? תלמוד לומר "והייתי לכם לאלקים".

6) כלי יקר – בחקותי, שם (ר' שלמה אפרים לונשיץ זצ"ל) [1540-1619]

והתהלכתי בתוכם. פירש רש"י אטייל עמכם בגן עדן וכו'. דעתו לסלק מעל תורתנו הקדושה כל טוען ומערער האומר יש לי מקום ללון ולומר: מאחר שלא נזכר בתורה עיקר השכר לנשמה, אם כן ודאי אין כח במצוות אלו להנחיל עושיהם השכר הנפשי לעולם הבא, ותכלית עשייתם אינו כי אם לקבל השכר בעולם הזה האחוז בחבלי בוז. וכבר נתעוררו על ספק זה שלמים וכן רבים ובאו בהיתר ספק זה שבעה דעות זכרם מהר"י אברבנאל בחיבורו והאריך בהם, ואני באתי לקצר בכל היכולת ולסדרם פה כדי להסתים פי דוברי עתק על תורתנו הקדושה:

הדעה האחת היא דעת הרמב"ם, שכל אלו היעודים אינן עיקר השכר, וכל הרעות והטובות שזכרו כאן בפרשה זו הם מדברים מענין הסרת המונעים לבד, ורצה לומר שאם תשמור מצוותי אסיר ממך כל מונעים כמלחמות וחליים ורעב ויגון באופן שתוכל לעבוד את ה' בלא שום מונע, אבל עיקר השכר של העולם הבא אינו נזכר כאן כדי שיעבוד את בוראו לשמה, ולא מחמת השכר ההוא או מיראת העונש עיין בספר המדע (הלכות תשובה ט א):

הדעה השניה היא דעת הרמב"ע בפרשת האזינו (דברים לב לט) וזה לשונו: ולפי דעתי שהתורה ניתנה לכל ולא לאחד לבדו, ודברי העולם הבא לא יבינו אחד מיני אלף כי עמוק הוא עד כאן לשונו. ודעתו לפי שקשה לצייר אותו שכר כי הגשמי לא ישיג ענין הרוחני על כן העלימה התורה דבר עמוק זה מן ההמון מרוב קוצר דעתם:

הדעה השלישית היא דעת רבינו בחיי הזקן, זכרו הרמב"ע בפרשת האזינו ונטה לדבריו וגם הרמב"ן נטה לדעה זו והוא, שכל היעודים שבתורה הם למעלה מן הטבע, שאין זה דבר טבעי שירדו גשמים בזמן שעושין המצוות ויכלא הגשם מן הארץ כשאין עושין רצונו של מקום ברוך הוא, אמנם מה שתעלה הנפש למקום חוצבה זהו דבר טבעי אל הנשמה ואין זה בדרך פלא...

הדעה הרביעית היא לפי שבימים ההם היו כל העולם מכחישים השגחת ה' יתברך, והיו טוענים שכל הנעשה בעולם הכל בהכרח ולא ברצון, רצה הקב"ה לאמת פינת ההשגחה על ידי יעודים אלו אשר עיניהם הרואות שכל העושה רצון בוראו מושגח לטובה בכל ההשגחות הללו, ואילו היה מייעד להם השכר הרוחני עדיין ישארו בכפירה זו כי הרוצה לשקר ירחיק עדין. ועיקר דעת הזה הוא דעת רבינו ניסים בפרשת בראשית, ושורשה בספר הכוזרי (מאמר ראשון קד - קו)...

הדעה החמישית היא שקודם קבלת התורה היו עובדים כוכבים ומזלות והיו עושים להם עבודות מיוחדות כדי להמשיך מהם הברכה בתבואות ולהביא גשמים בעתם ושאר הצלחות הגוף, וכשנתן הקב"ה התורה ומנעם מן אותן עבודות הוצרך להבטיחם שגם על ידי שמירת התורה יזכו לאותן יעודים, ועל ידי עבודות הכוכבים ומזלות יחסרו כל אלה. אבל חיי העולם הבא לא הוצרך ליעדם כי גם על ידי אותן עבודות לא היו מובטחים בו. וזה דעת רב סעדיה בספר האמונות אשר לו, וגם בספר מורה נבוכים חלק שלישי:

הדעה הששית היא שמאחר שנאמר "והתהלכתי בתוכם ונתתי משכני בתוכם", שזהו דיבוק השכינה אל ישראל אפילו בעולם הזה שהנשמה נסתבכה עם החומר, קל וחומר שתהיה דביקה אל השכינה אחר הפרדה מן החומר. הנה כל מה שיעדו הדתות המזויפות אחר המות יעדה התורה לנו גם בחיי העולם הזה והנבואה המצויה בינינו תוכיח, וזו הדעה תמצא גם כן בתשובת החבר למלך הכוזר בסוף מאמר א' מספרו, והחזיק בדעה זו רבינו ניסים בדרש החדש:

הדעה השביעית היא שכל היעודים הנזכרים בתורה הם לכללות האומה כי העולם נידון אחר רובו, ויעוד הגשמים והתבואה והשלום וכיוצא בהם יהיה לכל ישראל כאחד, אבל שכר הנפשי לעולם הבא אינו לכללות האומה אלא כל איש בפני עצמו נידון שם על פי מעשיו, ונרמזו במצות כיבוד אב ואם ושילוח הקן לכל איש מישראל, ודעה זו היא בספר עקרים וברמב"ן פרשת עקב (דברים יא ג) בפסוק "בכל לבבכם" עיין שם:

7) במחיצת רבנו – ר' יעקב קמנצקי זצ"ל – מאמרים ועובדות, הליכות והלכות, עמ' עה¹

רבי שמחה זיסל מקעלם זצ"ל אמר שיש מחלוקת בין הראשונים מהו גיהנום, הרמב"ם אמר כך והרמב"ן אומר כך-ואנו אין לנו מושג לא בדברי זה ולא בדברי זה, אבל הצד השווה שבניהם הוא: "עס איז נישט גוט!" ("שהוא לא טוב!").

¹ נערך ונסדר לדפוס ע"י הרב משה צבי דשייקאבס. הוצאת ספרים פלדהיים, שנת תשס"ה.